

چرا کاهش جمعیت، عمر سربازی را طولانی می کند؟

پیش بینیهای جمعیت می گوید تا ربع قرن آینده، سالی 500 هزار فرزند پسر، کمتر از یک میلیون سرباز مورد نیاز ستاد کل نیروهای مسلح، به دنیا می آیند. به بیان دیگر، کمبود فرزندان پسر که باید به سربازی بروند، عمر خدمت را طولانی کرده...

پیش بینیهای جمعیت می گوید تا ربع قرن آینده، سالی 500 هزار فرزند پسر، کمتر از یک میلیون سرباز مورد نیاز ستاد کل نیروهای مسلح، به دنیا می آیند. به بیان دیگر، کمبود فرزندان پسر که باید به سربازی بروند، عمر خدمت را طولانی کرده آن مرد، یک سرباز فراری است، او 14 سال پیش، زمانی که دید نمی تواند فشار تعقیب اشراک و قاچاقچیان در بیابانهای شرق کشور را به جان بخرد، از فرصت مرخصی یک هفته ای استفاده کرد و دیگر به سربازی بازنگشت. حالا او، دیگر آن جوان ترکه ای 18 ساله نیست. موهایش ریخته، سیگار می کشد و یکی دو بچه هم همیشه از سر و کولش بالا می روند. با وجودی که قانون اجازه نمی دهد او شغل دولتی داشته باشد و یا پروانه کسب بگیرد و حتی ادامه تحصیل بدهد، وحید حالا کار آزاد خودش را دارد، خانه و زندگی خریده و با موتورسیکلت تردد می کند.

او یکی از جوانانی است که از سربازی فرار کرده و دیگر ریسک برگشت به سربازی را به جان نخریده است، کسانی که هرگز تعداد و آمارشان اعلام نمی شوند، ولی در جامعه اطراف ما وجود دارد. او مانند بسیاری دیگر از مشمولان غایب و فراری، می گوید مشکلاتی دارد که باعث شده نتواند به سربازی برگردد و دین خود را به مام میهن، ادا کند. حتی مشوقهایی که ستاد کل نیروهای مسلح سال گذشته و امسال برای بازگشت امثال او اعلام کرد هم باعث نشد او به خدمت زیر پرچم برگردد. به گزارش روزنامه خبر، کمبود جمعیت جوان کشور، مشکلات خانوادگی و شخصی جوانانی که به سربازی می روند و کارا نبودن و بی دانش ماندن آنها در بحثهای دفاعی و نظامی روز، سه عامل بزرگی است که این روزها، نظام وظیفه را با مشکل مواجه کرده. اینطور شده که باز هم برنامه های جدیدی برای جوانان مشمول مطرح شود. جوانانی، یک قرن است به خدمت نظام وظیفه، یا "خدمت اجباری" سابق می روند. آنها باز هم قرار است خدمت زیر پرچم را بیشتر از گذشته ادامه دهند. آنطور که جانشین اداره منابع انسانی ستاد کل نیروهای مسلح گفته قرار است از سال آینده، کسری های خدمت نظام وظیفه حذف شود و سربازان باید بیشتر از گذشته، زیر پرچم، خدمت کنند.

سردار موسی کمالی، البته به صراحت هم علت این تصمیم را اعلام کرده، به گفته او، تعداد سربازانی که این روزها به خدمت می روند، کمتر از نیاز نیروهای مسلح است. انگار مهر کمبود جمعیتی که این روزها بر همه جوانب زندگی در ایران تاثیر گذاشته، روی پیشانی سربازی هم خورده، جمعیت جوان کشور، هر سال، آب می رود.

مرکز پژوهشهای مجلس نیز در تابستان گذشته، نتیجه پژوهشی را منتشر کرد که نشان می داد سه چالش بزرگ پیش روی نظام وظیفه ایران است، دردسرهایی که همین حالا هم در پادگانها دیده می شود، سربازان غیرمتخصص در دفاع از میهن هنگام جنگ احتمالی، کارآیی ندارند، جمعیت سربازان کم شده و مشکلاتی که جوانان را برای فرار از خدمت و غیبت در سربازی تشویق می کند. این مرکز 7 الگوی برای نظام سربازی جدید پیشنهاد داد که فعلا هیچ کدام اجرا نمی شود.

پیش به سوی سربازی دو ساله

به نظر می رسد سه دردر اصلی برای نظام وظیفه باعث شده مسئولان ستاد کل نیروهای مسلح به این نتیجه برسند سربازانی که در خدمت به سر می برند، باید روزهای بیشتری را تا حداکثر سقف قانونی یعنی دو سال، در پادگانها باقی بمانند.

اینطور که جانشین اداره منابع انسانی ستاد کل نیروهای مسلح می گوید کمالی در حال حاضر برای سربازان مناطق عملیاتی شش ماه، مناطق محروم پنج ماه و سایر مناطق نیروهای مسلح سه ماه کسر خدمت حساب می شود و سر جمع زمانی که سربازان زیر پرچم به سر می برند، 18 تا 21 ماه است.

به گفته موسی کمالی اگر طرح حذف کسری خدمت اجرا شود، سقف قانونی زمان سربازی اجرا خواهد شد و سربازی در این کشور به 24 ماه برمی گردد.

هر چند این طرح، هنوز در حد کاغذ است، ولی اینطور که مسئولان نظام وظیفه، کمرها را برای نگهداشتن سربازان در پادگانها بسته اند، می توان گفت سربازی سال آینده 2 ساله می شود. البته مدیران نظام وظیفه، از این طرح هم به عنوان اهرم تشویقی استفاده کرده اند و می گویند در صورتی که مشمولان، تا پایان امسال، تکلیف سربازی خود را روشن کنند، این طرح، شامل آنها نمی شود. به بیان دیگر، آنها این پیام را به جوانان می دهند که بشتابید تا سربازی 18 ماهه است و گرفتار سربازی 2 ساله نشده اید.

چقدر سرباز کم داریم؟

حالا سؤال اصلی مطرح می شود، کشور چقدر به سرباز کم دارد؟ سؤال بعدی این است که به نظر می رسد کشور، سرباز زیاد دارد. آیا واقعا نیاز کشور این است که همه جوانهای مشمول، دو سال، در پادگانها پاجفت کنند؟

موسی کمالی، جانشین اداره نیروی انسانی ستاد کل نیروهای مسلح در پاسخ به این سؤالاها می گوید نیروی مازاد نداریم. او فقط به این توضیح اکتفا می کند که: "با بررسی های به عمل آمده تامین سربازان مورد نیاز نیروهای مسلح با مشکل مواجه شده است."

البته او، این خبر را هم اعلام کرده که بر خلاف نظر عامه مردم، مردم و جوانها هم "بسیار خوب" از سربازی استقبال می کنند و 85 درصد مشمولان، سر وقت، دفترچه اعزام به خدمت می گیرند و لباس نظام می پوشند. نزدیک به 15 درصد هم دیر به خدمت می روند و "تعداد بسیار اندکی" اصلا مراجعه نمی کنند.

نکته در اینجاست که نیاز واقعی به نیروی سرباز صفر در تمام واحدهای زیر پوشش ستاد کل نیروهای مسلح، اعلام نشده است. آمار غیر رسمی از نیاز سالانه 900 هزار تا یک میلیون نفر، سرباز در تمام نیروهای نظامی و انتظامی خبر می دهد. این نیاز البته درباره سربازان صفر است، وگرنه، مسایل امنیتی و دفاعی اجازه نمی دهد تعداد افراد با مشاغل تخصصی در نیروهای مسلح اعلام شود، کسانی که قطعا، سرباز صفر، محسوب نمی شوند.

با این حال، آمار زادو ولد در ایران نشان می دهد جمعیت جوان کشور، هر سال، آب می رود. آماری که نمونه آن را در پیش بینی های جمعیت ربع قرن آینده، می توان خواند و از کم شدن نیروهای مورد نیاز نظام وظیفه، ترسید، هر چند مسئولان نظام وظیفه هم باید به این پرسش جواب بدهند که تا چه زمانی قرار است با حذف کردن کسری خدمت، کسری نیروهای انسانی را جبران کنند.

پیش بینی های جمعیتی سن پسران 17 ساله (پایان سن فارغ التحصیلی از دبیرستان) تا سال ۱۴۱۵

سن	1390	1395	1400	1405	1410	1415
جمعیت پسرهای 17 ساله	671 هزار نفر	544 هزار و 67 نفر	532 هزار و 532 نفر	663 هزار و 940 نفر	636 هزار و 049 نفر	548 هزار نفر

* به گفته سردار کمالی، 70 درصد جوانان در سنین 18 تا 20 سال به سربازی می روند.